

A VIHAR KAPUJÁBAN

DRÁMA ÉS PANTOMIM

Akutagava novelláiból

Ebben a drámában a néma mozdulatoknak, megállított pillanatoknak s harcoknak éppolyan jelentősége van, mint a kimondott szavaknak. A szereplőknek szinte a megidézett helyzetnél is fontosabb, mit szólnak hozzájuk az emberek – mi a közönség véleménye róluk. Meg akarják hatni, nyerni őket, néha kihívóan ingerlők – egyszóval a dráma a *nézőkkel is folyik*.

Ebben az értelemben ez a játék eltér az eredeti novelláktól s a belőlük készült filmtől is. Nem arról szól csupán, hogy végzetesen beleszorultunk saját, szubjektív világunkba, s mindannyian másképp éljük meg a valóságot, hanem arról, hogy a „szerep”, a „persona” rásült az arcunkra, kifelé élünk, s ettől tudatunkat nem valódi lényünk, hanem szerepünk határozza meg.

A zene legyen valódi. Fuvola s dob. De még ha egy üres fazekat vernek is, jobb, mint a gépi zene. A zenészek ülhetnek a színpad szélén, és együttműködhetnek a játzókkal, rögtönözve kísérik őket, felerősíthetik érzéseiket, szívdobbanásaikat.

SZEREPLŐK

FÉRJ

MASAGÓ, a felesége

TAZSOMARU, a rabló

KOLDUS

FAVÁGÓ

PAP

CSENDŐR

Távol a pusztuló várostól, a főútvonalon áll a Rashomon, vagy ahogyan a nép nevezi: a Vihar Kapuja. Romos építmény. Az oszlopokról leégett a cinóbervörös lakk, elszenesedett a csonka címer, a megbillent tető pucéran mutatja szerkezetét. Ez a játék tere.

Három ember húzódott ide a vihar elől, várják, hogy tisztuljon az idő. A Favágó ül, tűnődve néz maga elé. A Pap és a Koldus állnak. Fáznak. Eső csapkodja a tetőt, szél libegteti a deszkákra aggatott vizes rongyokat.

FAVÁGÓ Nem értem. Nem értem.

(szélfúvás)

KOLDUS Megfordult a szél.

PAP Fázol?

KOLDUS *(bizalmatlanul)* Ki vagy te?

PAP Szerzetes.

KOLDUS Sohasem láttalak errefelé.

PAP Vándorló szerzetes vagyok.

KOLDUS Hol van a csészéd, köpenyed?

PAP Elvették. Nem az enyém volt. Csak a testemé.

KOLDUS Honnan jöttél?

PAP A délkeleti hegységből.

KOLDUS És minek?

PAP Emberekkel akarok találkozni.

KOLDUS Emberekkel, haha! *(a Favágóhoz)* Hallod? Emberekkel! *(a Paphoz, keményen)* Jobb, ha elkotródsz innen. Túlságosan zavaros a képed. *(Didereg. Nedves ingét tapogatja a gerendán.)*

PAP Fázol, testvér?

KOLDUS *(Rá se néz.)*

PAP Feszítsd meg minden izmod görcsösen, lábujjaidtól az ök-

lödíg. Aztán lazítsd magad, s meglátod: előnt a jó meleg belülről. Ide nézz: így!

(Mutatja.)

KOLDUS Belülről! Hahaha! Belülről!

(Röhög. Borzongva átfogja önmagát. Leül a Favágó mellé.)

Hallod, azt mondja: belülről.

(Szél. A Favágó maga elé mered.)

FAVÁGÓ Nem értem.

KOLDUS Mit nem értesz?

FAVÁGÓ Ezt a különös történetet.

KOLDUS Mondd el! A pap elég okos, ő majd megérti.

PAP Nem. Pedig sokat tűnődtem rajta.

KOLDUS Szóval tudsz róla te is?

PAP Együtt hallottuk a Favágóval.

KOLDUS Hol?

PAP A tárgyaláson.

KOLDUS Miféle tárgyalás volt?

PAP Megöltek egy embert.

(A Koldus nevet, nevet.)

KOLDUS Háhá, pap! Számít ma egy ember? Száz és ezer ember pusztul el egyetlen óra alatt. Menj fel a tetőre: most is látsz gazdátlan halottakat! Az emberek idehurcolják a kapu környékére. Ez most az új szokás minálunk.

PAP Tudom. Háborúk pusztítanak, szaporodnak a csapások. Álmainkat is felverik a rablók. Sok szenvedést láttam.

KOLDUS Merről jöttél?

PAP Kiotóból.

KOLDUS (Rápillant.)

PAP Kiotó nincs többé. Pagodák, kőházak romokban. Min-

dent megemészttett a láng. Az istenség elmélkedő arcát a porba tiporták.

KOLDUS Azt mondták, Kiotót elkerülte az ellenség.

PAP Hazugság.

KOLDUS Szózó mondta, a katona.

PAP Hazugság. Láttam. A katonák felgyújtották a várost. A lángtenger elindult, átesapott a folyón, égő faládák, szeke-
rek vitték át a tüzet. Az utcai fedezékekben egymás testébe
kapaszkodva égtek meg az őrizők... Láttam a menekülő császár!
Gyalogosan rohant a Kamo partján, vízbe mártott ülpárnáját
borította a fejére, szája egyetlen, tűzégette seb volt...
Láttam! De ez az eset itt mégis szomorú...

KOLDUS Miért?

PAP Megrendíti az emberekbe vetett bizalmat.

KOLDUS *(gúnyosan röhög)* Huhú!

PAP Háborúk mindig vannak. Tisztító viharok, melyek fölraz-
zák a bűnbe süllyedt embert... De ez, ezt nem értem.

KOLDUS Hagyjad, papa! Azt hittem, valami izgalmas ügyet
meséltek. Jó kis kedvemre valót. Unalmas bölcselkedés nem
érdekel. Akkor inkább az esőt hallgatom, vagy a szél fúvását.
Hallod? Fíjj, fíjj, fíjj!...

FAVÁGÓ *(izgatottan)* Ide figyelj!...

KOLDUS *(gúnyos, vad játékkal)* Fíjj! Mintha egy óriási ember-
száj füttyülne: fíjj, fíjj, fíjj!

FAVÁGÓ Ide hallgass! Én talán többet tudok a dolgokról, mint
ő... De ez a három ember...

KOLDUS Hárman voltak?

FAVÁGÓ Hárman. A nő, a férj és a rabló...

KOLDUS Rabló is? Ez jó! Ez már jól hangzik. Mesélj favágó,
de érdekesen, mert fázom.

FAVÁGÓ Három nappal ezelőtt... az erdőbe indultam fát
vágni...

(A Koldus kéjesen meghorzong. Karjait gúnyos játékkal összecsapja mellén.)

FAVÁGÓ *(feláll, és mutatja a többieknek:)* A Nakamaru hídjától
indultam. Minden reggel ott kezdem az utamat. Végig a kita-

posott ösvényen, át a bokroson. Kerestem a nagy fákat a Rasovölgyön túl. Mentem, mentem és jókedvű voltam.

(Pillanatra elgondolkozik.)

Miért voltam jókedvű? Nem is tudom. Semmi okom rá, elhihetitek. Őt nyomorult kis kölykőm odahaza, remény meg semmi, csak félelem... Talán a madarak? A csend vagy a nap-sütés? Fene tudja, mitől lesz az embernek hirtelen olyan hülye jókedve?!... Vidám voltam, és kész! Mentem és mentem, nem kérdeztem én ott magamat, csak arra gondoltam: add Uram, hogy el ne múljon ez a pizsok jókedvem!... Megkerültem a bokrost, átléptem a patakocskán... még arra is világosan emlékszem, hogy ugráltam, mint egy bolond szöcske, és a nevemet énekeltem hangosan, valahogy így: „Juppéhó, juppéhó, Tappei, Tappei, hóó!”

(Zene követi. Ütemesen lépked, ugrál, táncol, megfordul a tengelye körül. Élvezi az egyedüllétet, szabad kezével suhint, képzeletbeli bambuszok fejét csapja le, s közben dúdol.)

Juppéhó... Tappei hóó!

(a többiek felé)

Négy- vagy ötszáz méternyire lehettem a yamasinai országútól, a hegyvágat mögötti cserjésben...

(tovább dúdol)

Juppé, juppé, Tappei hóó!

(S ahogy forog, a karjaival suhint maga körül, egy mozdulatnál hirtelen megtorpan. A földre pillant. Mosolya elolvad. Szuszog, körülnéz. Lassan lehajol. Fölvesz egy képzeletbeli tárgyat. Nyel egyet.)

Egy kalap. Női kalap.

(Megfordítja. Nézi. Hirtelen hátrapillant.)

Kié lehet ez? Nők nemigen járnak errefelé. Tudtam, hogy baj van... Tovább mentem... nem sokkal arrébb, a letaposott fűvön, félig a földbe nyomódva...

(Lehajol, fölemeli, megforgatja, szeme lassan kitágul.)

Egy fésű! Finom teknőcfésű!

(Önkéntelenül az orrához emeli.)

Olyan az illata, mint egy fiatal szantálfáé!...

(Karját leengedi. Fülel a csöndbe.)

Nagyon rossz érzés fogott el. Féltém. Még az is eszembe jutott, hogy visszafordulok... Nem lehetett.

(Mutatja a többieknek.)

Pár lépéssel arrébb, így a fa tövében, de inkább mögötte... a letiport ágak között megláttam... a lábát!

(Kitágult szemmel mered a hely felé.)

Egy ember feküdt, összekucorodva, az oldalán... Egy halott!... Szája, mint a száraz sár... nyitott szemében üresség...

(Két tenyerét az arcához kapja, lassan hátrál. Teljesen megidézett pillanat.)

Jaj!

(Leemeli kezeit, s a következő pillanatban nyugodtan csak ennyit mond a Koldus felé:)

Másnap kihallgattak.

A Favágó előrejön, arca fénybe kerül. Leereszkedik ülőhelyzetbe, szemben a nézőtérrel, mintha egy bíróság előtt állna s feléje vallana. Csak az ő alakja világos.

FAVÁGÓ Igenis kérem, én fedeztem fel a halottat. Az oldalán feküdt, a jobb oldalán. Lila színű selyemkimonót viselt, meg olyasféle sapkát, amit Kiotóban hordanak a nemesi tisztviselők. Karddal szúrhatták szíven... akkora lyuk volt a mellén, mint egy félig nyílt gyerekszáj. Körülötte a bambuszlevelek egészen teliszívták magukat vérrel...

(Kérdésre figyel.)

Nem. Nem kérem, a sebből nem folyt már vér! A seb szája is megszáradhatott már, erre pontosan emlékszem!... Egy lódarázs lakmározott rajta, oly mohón, hogy lépteim zaja is alig tudta elzavarni.

(Kérdően előretekint.)

Kardot? Nem, kardot azt nem találtam. A cédrusfán volt egy kötél... És egy fésű! Igen, egy fésű is volt a kötélen kívül. Ott hevert a fűben, nem messze a testtől, félig a földbe tiporva. Más semmi... Keményen verekedhetett az életéért az a férfi, mert a bozót meg a sok lehullott bambuszlevél egészen le volt taposva körülötte...

(Kérdésre figyel.)

Tört? Nem, kérem, nem láttam. Nem volt ott semmiféle tör.

(A Favágó meghajol, visszalép a homályba. Gong.)

3.

(A Pap siet a szin közepére. Leül a fénykúpba, és előretekint.)

PAP Ginzó Szadahai vándorló szerzetes vagyok, hirdetem a tant, a négy nemes igazságot a vágyak és szenvedések káprázatában élő testvéreimnek. Igen kérem, láttam azt a férfit, aki ma már halott!... Három nappal ezelőtt, úgy déltájban, Sekiyamából tartott Yamasina felé. Egy nő lépegetett mellette, fogta szorosán a kezét. Némán mentek ott a sűrűben, és mégis az volt az érzésem, nem tudom miért, hogy ezt a két embert valami elszakíthatatlan, rejtélyes szál fúzi össze... Az ilyen, látszatra felhőtlen házasságot gyakran sújtja átok...

(Kérdésre figyel.)

A nő ruhája? Nem emlékszem, kérem. Az arcára sem! Szerzetes vagyok, és parancsolatunk szigorúan tiltja, hogy asszonyra pillantsunk!...

(Megáll. Szája összeszűkül. Vívódik, majd nyíltan bevallja.)

Fölnéztem rá! Igen, igen, fölnéztem rá, nem tudtam megállni!... De nem láttam az arcát! Fátyol takarta. Egy könnyű fátyol takarta a szemét és homlokát, nem engedte át a fényt!

(Kérdőn figyel.)

A férfinél? Kard volt... és tegez, nyílvevesszőkkel. A fekete tegezbe dugott, fekete lakkal bevont nyílvevesszőkre olyan világosan emlékszem, kérem, mintha most is itt lennének a szemem előtt!... Ki gondolta volna, hogy ennek a férfinak néhány óra múlva vége?! Olyan múló az emberi élet, mint a harmatcsepp vagy villám. Sajnálom szegényt.

(Tompá gongütés. A Pap meghajol, visszalép a homályba, leül.)

Az oszlopok mögötti szórt fényben most szabályos léptekkel megjelenik a Férj, a Feleség és Tazsamaru, a bandita. Ruházatuk élénk színfoltjai elűtnek a beszélgetők valóságos, koszos rongyaitól. Ami a tekintetet azonnal magára vonja: Masagó csodálatos köpenye. Akár egy fantasztikus álombeli lepke. Kimonóját fedi. Könnyű és bőségesen szétterülő selyemkötös, gazdagon festett arany- és ezüstdíszítéssel. Köpeny, kendő, fátyol és takaró szerepét tölti majd be a játék során. A bandita meztelen, izmos karja a háta mögé csavarodik, mintha gúzsba lenne kötözve. Egy csendőr tartja a kötelet, szorosán a csuklójára csavarva.

Férj és Feleség leülnek hátul a gyékényen.

Tazsamarut a csendőr előretaszítja, a fénykúpba. Földre löki. Tazsamaru térdre zuhan. Le nem néz a nézőtérre; közönyös, tompa arccal visszafelé tekint, bámul a magasba. Mintha nem is róla lenne szó.

A csendőr fölötte áll s büszkén kiált:

CSENDŐR Elfogtam Tazsamarut, a banditát! Itt van a hírhedt rabló, a veszedelmes Tazsamaru, elkaptam tegnap éjjel a nyomorult gazembert!... Leesett a lováról, ott nyöszörgött az Awadagucsi kőhídon, mikor elcsíptem a zshiványt! Ebben a ruhában, ugyanez a csupasz kard volt nála, meg egy tegez is, nyílvesszőkkel, amit lefoglalt a tisztelt kapitány úr!

(Figyel, majd fénylő arccal diadalmasan kiált.)

A meggyilkolt férfié?!... Hát kérem: akkor ez a gyilkos! Megvan a gyilkos! Biztos attól az embertől vette el a bőrrel bevont íjat, meg a sólyomtollas, fekete nyílvesszőket is, mind a tizenhét darabot!... Ez a legelvetemültebb gazember, kérem, a környéken kószáló rablók között! Tavaly ősszel megöltek egy asszonyt a tizenhat esztendő kislányával együtt... A Toribe mögötti hegyre mentek imádkozni! Az is ennek az állatnak a műve lehetett!

(Diadalmasan, büszkén:)

De most itt van! Elkaptam!... Levetette a ló, így akarta a sors,

hogy ledobja a hátáról ezt a zsványt! Ott nyüszített, vergődött a hídon... sírt is fájdalmában! Gondolni se szabad rá, mi történt azzal az asszonykával, ha ez a gatzfickó volt a férfi gyilkosa!

(Tazsomaru nevetni kezd. Nyakán kidagadnak a vastag erek. Nevet, nevet, arcát az ég felé tartva, majd vadul és fölényesen beleröhög a Csendőr arcába.)

5.

A Rabló vallomása

TAZSOMARU Háháháhá!... Háháháhá! Hogy Tazsomarut levetette a ló?!... Te barom! Szőrén ülöm meg az idegen lovat és átugratok vele a legszélesebb patakon is, te ostoba barom! Háháhá!

(Vad, büszke gyűlölettel előretekint.)

Azon a napon, vágatás közben megszomjaztam. Egy forrás vizéből ittam. Valami kígyó dögölhetett bele, mert hirtelen megfájdult a gyomrom. Estefelé érkeztem a hídroz... Nem bírtam tovább... Leszálltam a lóról. A földre feküdtem, pokoli görcsökkel... Ott talált rám ez a féreg... De hogy sírni látott volna? Könnyeket az én szememben, egy ilyen patkány?!...

(Hirtelen megrántja a vállát, a riadt Csendőr hátraugrik. Tazsomaru élesen, hántón nevet.)

Még mindig az a véleményetek, hogy Tazsomarut levetette a ló? Hogy kimutatja fájdalmát egy ilyen kis senki előtt? Háháháhá! Gyáváknak csak gyáva gondolataik vannak!

(Megvetően a nézőtér felé.)

Gyávák! Nyavalyás latolgatók!

(Undorral int a Csendőrnek, az hátra el. A fénykör már csak őt világítja.)

Tazsamaru a játék értelmében most előveszi az eddig képzelt kötéllel hátrakötött kezét, s erős csuklóját lazítja.)

Mindig tudtam, hogy egyszer fölakasztanak. Nem félek. Készültem rá.

(Keményen felnéz)

Azt a férfit én öltem meg!... A nőt nem. Hová tűnt? Nem tudom. Fogalmam sincs! Ne féljeteK, ha már elkaptatok, nem tagadok le semmit.

(Feláll. Ujjait beleakasztja vaskos kötél-övébe.)

Azt hiszitek, olyan nagy dolog gyilkolni? Háhá! Ha az ember elcsábít egy asszonyt, máris megölte azt, aki szerette. Nem kell ahhoz a kardot a mellébe vágni. Ki az, aki nem tett még ilyesmit közületek suttyomban, titokban, ügyes lapulással?... Én a kardomat használom, ti meg alattomban csíptek, mérgezett kis fullánkokkal, mint a lápi szúnyog!... Hatalommal öltök, pénzzel, hivatali ravaszsággal!... És lehetőleg titokban, mert még a saját vágyaitoktól is megrettentek! Vér nem folyik, az igaz, az áldozat életben marad... de vergődik, egy életen át! Nem tudom, ki itt a nagyobb bűnös, én, vagy ti?!

(Gúnyosan nevet. Háta fordít a nézőknek, fölméri a terepet. Csak a fejét fordítja vissza, a vállá fölött mondja.)

Három nappal ezelőtt, rekkenő hőségben láttam meg őket.

(Zene.)

Tazsamaru leül a szélső oszlopnál, lustán elnyújtózik. Tarkóját a fához támasztja, erős combjait széttárja, szeméit félig lehunyja.)

Dél volt. Meleg. Hevertem. Nem tudtam, alszom-e vagy ébren vagyok. Csípte a szememet az izzadtság. Ahhoz sem volt erőm, hogy a legyeket elhessentsem magamról... Egyszerre lépéseket hallok...

(Mély húr rezdül.

A Férj és Masagó jönnek a fák között. Elöl a férfi zárt és kemény arccal. Széles lépteit nyomában kissé fáradtan imbolyog az asszony. Fátyol fedi az arcát, köpenyének leomló selymét a karján hordozza. A férfi megáll.)

FÉRJ Fáradt vagy?

MASAGÓ *(fejét rázza)*

FÉRJ Szólj, ha fáradt vagy.

MASAGÓ *(bólint)*

FÉRJ Nem fordulhatunk vissza! Estére Yamasinában leszünk. Ott nyugalom van. *(meglebben a fátyol Masagó arca előtt)* Mosolyogsz?

MASAGÓ *(bólint)*

FÉRJ Miért mosolyogsz?

MASAGÓ Szeretem, ahogy előttem lépkedsz. Jólesik nézni a hátad...

FÉRJ Mindig csak a nyomomba lépj! És szólj, ha elfáradtál.

MASAGÓ *(halkan)* Igen, szólok.

(Továbbmennek. A férfi kezével szétcsapja a képzelt ágakat. Masagó lassan, ritmikusan lépked, mindig a nyomában.

A Férj megpillantja a földön heverő Tazsomarut. Megáll. Zene megszakad. Csend. A Rabló szeme résnyire nyitva. Lassan lélegzik, akár egy figyelő ragadozó. Megtörli verejtékes nyakát. A Férj ösztönösen a kardja felé nyúl. A Rabló most kinyitja szemeit, aztán unottan, közönyt színlelve lehunyja megint.

Továbbmennek.

Zene folytatódik.)

TAZSOMARU *(a nézőtér felé)* Ha nem támad egy hűvös szellő, ez az ember ma is él! De hirtelen meglebbent a nő fátyla... és föl villant előttem az arca! Akaratos kis álla! Ragyogó fogsora! Homloka magas, hűvös... hogy is mondjam?... Olyan előkelő!... Csípője biztosan olyan fehér, mint egy tejjel csordultig tele csészél!... Az ilyen művelt, hűvös kis nőekkel lehet csak igazán a pokolba zuhanni!... Ezek a legszomjasabbak! *(hirtelen komolyan, sötéten)* Megkívántam, ezért történt minden. Elhatároztam, hogy megölöm a férfit.

(Félrehúzza rongyait, kezével végigsimít izzadt mellkasán, lehunyt szemmel mondja:)

Nem... nem... talán nem kell megölnöm... Miért öljem meg? Fölösleges. Akkor még azt hittem, nem bántom. A nő az enyém lesz... a férfi: szaladjon!

(Tazsomaru feláll. Lusta léptekkel beéri a párt. Megállnak. Csend. Tazsomaru lassan körbejárja őket, nem fenyegetően, inkább puhán, játékosan. Meztelen lábujjaival félrerúg egy göröngyöt.

Mosolyog.

A férfi mozdulatlanul követi a szemével.

Tazsomaru a mellére csap, elmorzsol egy erdei rovar. Mosolyában némi alázat.)

FÉRJ Mit akarsz?

TAZSOMARU *(lustán mosolyog)*

FÉRJ Beszélj, mit akarsz?

TAZSOMARU *(a nézők felé, gúnyosan)* Fél.

FÉRJ Mi az, nem tudsz beszélni?

TAZSOMARU Szép ez a fátyol. Nagyon szép. Manapság ritkán látni ilyesmit... Én szeretem a szépet.

(Kardjához nyúl. A férfi is. De Tazsomaru nyájasan két tenyerébe veszi kardját és nyújtja:)

Nézd! Találtam egy kardot... Egy régi sírra bukkantam, ott fõnn a hegyen... teli értékes holmikkal. Érdekel?

(Csend.)

FÉRJ Mutasd.

(Tazsomaru mosolyog. Szeme hideg. Átadja a kardját.)

TAZSOMARU Tok is van hozzá, tigrisbõrbõl. És ezüstláncos öv. Nagy szamuráj sírja lehetett.

FÉRJ *(miközben mérlegeli a tenyerén fekvõ kard súlyát)* Hol a többi?

TAZSOMARU Elástem.

FÉRJ Messze?

TAZSOMARU Látod ott azt a hegyet? Az emelkedő alatt, a völgyben van egy cserjés... ott. Ha érdekel, beszélhetnénk a dologról.

FÉRJ Hozd ide. Megvárlak.

MASAGÓ Takehikó!

FÉRJ Hozza csak ide, van időnk, nem?

TAZSOMARU *(a nézők felé)* Kapzsi volt a barátunk! *(a férfihez)* Nem lehet idehozni. Sokféle holmi van ott: ékszerek, tükrök, nehéz darabok. Gyere, megmutatom.

(Csend.)

FÉRJ *(Masagóhoz)* Ott bújj el. *(Tazsomaruhoz)* Vezess!

TAZSOMARU *(lustán utat mutat)*

FÉRJ Menj csak előre!

(A Rabló elindul, a férfi követi.)

Masagó a szín bal sarkán lekucorodva várakozik. Pantomim. Zene.

A férfi Tazsomaru minden mozdulatára gyanakszik. A rabló látja ezt: kaján tréfával ijeszti.)

TAZSOMARU *(a közönség felé)* A pénzhétség, háhá! A legerősebb ösztön!

(A férfi liheg, Tazsomaru is, de mosolyog. A férfi karjával törli verejtékes homlokát. Tazsomaru előremutat:)

Itt van. Ennél a fánál...

(A férfi Tazsomaru szemébe néz. Tazsomaru szeme nyugodt. A férfi lassan leelőzi. Visszapillant. Majd föladvá óvatosságát, mohón törtet a fa felé. Tazsomaru hagyja, hogy pár lépést tegyen, majd kiált:)

Ááááááá!...

(Tazsomaru ráveti magát a férfire. Birkóznak. Hol ő, hol a férfi van felül.)

A férfi Tazsamaru karjába harap. A rabló elveszti egyensúlyát, a férfi vadul föléje hajlik, karját csavarja. Így, ebben a vesztes helyzetben a rabló kifordítja fejét a nézőtér felé, és – egy pillanatra más idősíkban – kínlódo mosollyal mondja:)

Erős fickó! Pokolian erős volt!... Még én, a híres Tazsamaru is meglepődtem, hogy ebben a vékony nemesben micsoda lap-pangó erő van!

(Folytatják a harcot. A rabló egyetlen mozdulattal a férfi fölé kerekedik. Megragadja karját, diadallal kötözi. A Férj kiált:)

FÉRJ Segítség!... Masagóóó!

(Tazsamaru betömi a száját. Lihegve fölemelkedik. Az összekötözött em-berre pillant, majd a nézők felé.)

TAZSOMARU A nőre gondoltam!... Ott maradt a pataknál... de az arcát már nem tudtam magam elé képzelni... csakis a testét!

(fölkialt)

Bárcsak repülni tudnék, akár az égő nyíl!

(Teli szájjal röhög. Majd szaladni kezd visszafelé az úton. Szédült futá-sát hangos képzelete kergeti. Zene.)

TAZSOMARU Lebontom a haját... a fogammal szedem ki il-latos fésűjét... pompás kimonóját kettéhasítom... annyira kí-vánom, hogy ez már nem is jó! *(Hirtelen megtorpan. Szeme huny-va.)* Nem! Nem!... Csak lassan! Nem szabad sietni... Az kell, hogy ő is kívánjon... az kell, hogy ő is akarjon, ahogy én akarom!... Igen!... És akkor már nemcsak kívántam, de gyű-löltem is ezt a nőt!

(Szalad tovább.)

Masagó fénybe kerül. A földön ül, ujjait az ölében összekulcsolva. Arcán már nincs fátyol.

Tazsomaru megérkezik. Izzadtan lesi a fa mögül. Szeme a látványtól hirtelen alázatos lesz, mint egy kislányé.)

Milyen szép! Nem nyúlok hozzá! *(a nézőtér felé)* Elmúlt a vágyam. Gondoltam: odalépek hozzá, lehajolok előtte, és megcsókolom a köpenyét. Ennyit akartam... aztán eltűnni a fenébe!

(Masagó megfordul. Észreveszi a rablót.)

TAZSOMARU *(a nézők felé)* Meglátott.

(Közelebb lép a nőhöz.)

A kísérőjét megmarta egy vipera.

MASAGÓ *(Döbbenet nézi, hosszú csend után.)* Él?

TAZSOMARU Él. *(gyötrő emlékekkel fordul a nézők felé)* Ártatlan volt és tiszta. És akkor hirtelen irigyelni kezdtem a férjét! Felizgatott a gondolat, hogy megkötözve lássa!

MASAGÓ Hol van?

TAZSOMARU A cserjésben.

MASAGÓ Vezessen oda.

(Tazsomaru a kezét nyújtja. Vad ritmusban húzza maga után az aszszonyt. Hátrapillant. Masagó félig lehunyt szemmel, szédülten bukdácsol utána.)

TAZSOMARU Ott van!

(A férfi összekötözve ül a fánál, szája betömve. Masagó a férjére pillant, majd a rablóra. Hirtelen a kimonója alá nyúl, előrántja törét. Pengéjét a rabló felé fordítja. Keze remeg, szeme összeszűkül. Tazsomaru furcsán elmosolyodik.)

Belém akarja szúrni? Tessék!

(Széthúzza rongyait a mellén.

Masagó szúr. Tazsomaru villámgyorsan kifordul a tör elől.)

Tessék!

(Masagó szúr.)

Tessék!

(Tazsomaru újra és újra elugrik.)

(a nézőtér felé) Milyen szép! Még sohasem láttam nőnél ilyen pokoli szenvedélyt!

(Masagó újra és újra szúr. Veszélyes játék, a tör hegyes, de Tazsomaru mindig kisiklik előle. Az asszony egyre kétségbeesettebben szurkálja a levegőt. Kifulladásig. Liheg. Már sír is. Fárad. Tazsomaru most kezdi uralni a lelkét... Mosolygó ügyességgel töri össze. Masagó kimerül. Földre rogy.

Alázatos függéssel pillant a rablóra. Könnyei elmázolják festését. Tazsomaru melléje térdel... egy utolsó elkeseredett szúrás... elkapja kezét, csavarja, kihull a tör, Tazsomaru föléje hajlik, lassú tudatossággal megcsókolja. A nő még küzd: de sírása abbahagy, karja fokozatosan a férfi hátára kúszik, és zavaros, mohó vággyal átöleli.

Megállított kép. Zene. Tazsomaru az emlékektől részeg diadallal mondja a nő vállá fölött:)

TAZSOMARU Hamar átadja magát a szerelemnek. Arca láng-
ra lobbant, szinte belekábult. Úgy ölelt, mintha sohasem
akarna elereszteni!... Enyém lett, anélkül hogy a férjét megöl-
tem volna.

(Föláll. Masagó hangtalanul a földre omlik.)

A férfit nem bántottam. Ott akartam hagyni őket... De nem lehetett.

MASAGÓ *(Hirtelen átöleli a lábát, zokogva üvölti.)* Várj!... Nem

mehetsz el így!... A tiéd voltam, öelötte... Csak ti ketten tudjátok! Ilyen szégyenben én nem élhetek. Férfiak vagytok!... Neki, vagy neked... meg kell halni! Én azzal akarok maradni, aki győz!

TAZSOMARU *(széttárja kezeit a nézők felé)* Ekkor határoztam el, hogy megölöm a férfit.

(Fölemeli kardját. A megkötözött férfihez lép, de mielőtt elválná kötelekeit, hirtelen a nézőtér felé kiált.)

TAZSOMARU Miért vagyok én kegyetlen?! Ti talán nem kívánjátok? Nem ölnétek miatta gondolatban, százszor is?... Csak félték cselekedni. *(figyelmeztetően)* Azt mondják, akik ki-elégületlen vágyakkal szállnak a sírba, azokra odaát gonosz sors nehezedik.

(Keserű nevetéssel nevet. Majd elkomolyodik.)

Én elveszem az élettől, ami kell. S ha már nem lehet, nem kell az életem.

(Gyengéden Masagóra pillant.)

Megszerettem. De nem akartam gyáván gyilkolni érte.

(Kardjával elvágja a férfi köteleit. A Férj fölegyenesedik. Kardot ránt. Fojtogatja a gyűlölet.)

Első összecsapás

(A férfi Tazsomarura veti magát. Vág és vág. A Rabló elhajlik. Fák közé csalja. Visszaijeszti. Lábával toppant. A férfi haragja megtorpan. Feszülten követi Tazsomarut. Fák között. Egyik oszloptól a másikhoz ugranak. Tekintetük összekapcsolódik. Tazsamaru fölényes macskamosolya mögött látszik, hogy élet-halál játék folyik.)

TAZSOMARU Nem tudtam, hogy ennyire jó harcos. Csak a huszonnyolcadik csapásra sikerült megölnöm.

(Tazsomaru fáradtságot tett. Földön húzza a kardját. Hirtelen vág! A férfi véd. Tazsomaru most hirtelen háttfordít, és egyszerűen otthagya a terepet, mintha abba hagyná a vívást. De gyorsan fordul: vág és vág! A férfi félni kezd. Félelmében a fatörzsbe szúrja kardját. Hátrál, üres kezekkel. Tazsomaru kegyesen utánadobja a kardját. A férfi fárad. Tekintete riadt, kiszolgáltatott. Térdre zötytyen. Könyökével, lábával hátrál, csúszik. Tazsomaru követi. Arca kemény, szeme pontos, alakja szinte megnő.)

Ő se kímélt volna engem.

(Felemeli kardját, beleszúrja a fekvő férfi mellébe. Masagó sikolt, elmenekül. A férfi ujjával a földbe markol. Haldoklik. Tazsomaru is túljutott erején. Négykézlábra ereszkedik. Megbánás nem látszik rajta, csak a végzett munka keserve. Tenyerébe törli izzadt arcát.)

(alig érteni) Győztem... Ez jó... Ez mindennél jobb érzés.

(Lassan, érdektelenül körülnéz.)

Az asszony?... Elfutott... Megfeledeztem róla. Kemény csata volt.

(Fölkáll. A férfi teteme fölött övébe löki nehéz kardját.)

TAZSOMARU Nagyszerűen verekedtél, ember! Morinaka vezér legjobb katonája voltam. Seregnyi férfit küldtem a halálba, de te voltál az első, akinek a kardja huszonnyolcszor keresztezte az enyémet.

(Zene.

A küzdőtér elsötétül. Tazsomaru előrelép, leereszkedik a fénykúpban. Karjait gúzsba fonja hátul. Fáradt közönnyel fejezi be a vallomását:)

A nő? Nem tudom, hová lett. Nem találtam sehol. Igaz, hogy nem is kerestem... Nem mondom, megtetszett... vad természete volt... de hát, akadnak még ilyenek.

(A kérdésre figyel, közönnyel.)

A kard?... Eladtam a városban. Az asszony törje?...

(elmosolyodik)

Azt sajnós ott felejtettem. Pedig milyen értékes tör volt! Színezüst markolatú. Jegyezzétek föl: ez volt Tazsomaru legnagyobb mulasztása... Háháhá!

(Kihívóan nevet a nézők felé, majd hirtelen elkomolyodik.)

No jó. Jöhet a kötél. Én befejeztem.

(A Csendőr visszahúzza a háttérbe, ahol játék szerint a Férj és Masagó már elfoglalta helyét a gyékényen. Most ott ülnek a homályban, némán várakozva.)

Szél süvít.

Kivilágosodnak a beszélgetők.)

6.

KOLDUS Igen, Tazsomaru szereti a nőket. Az őszi zarándoklatra is jött egy asszony. Azt is ott találták meg a hegyen. A lányával együtt. Fogadni mernék, hogy Tazsomaru tette.

PAP Nem hiszem. Olyan a szíve, mint egy izzó szénnel töltött verem. Az ilyen ember sok mindenre képes, de afféle aljasságra soha.

KOLDUS Miért?

PAP Attól visszatartja a büszkesége.

KOLDUS Így gondolod te.

PAP Így.

KOLDUS És a nőcskével mi történt?

PAP Először a templomba menekült, a kiomizui monostorba. Aztán jelentkezett a hatóságnál.

FAVÁGÓ *(kifakad)* Hazugság az egész! Tazsomaru hazudott... és az asszony is hazudott!

KOLDUS Nem baj. Az ember sohasem mond igazat.

FAVÁGÓ De miért?

KOLDUS *(lapos mosollyal)* No, miért? Nem tudod, Tappei?

PAP Mert képtelen megszabadulni önző én-jének káprázatától... Én!... Én!... Én!... Mint karóhoz kötözött kutya, úgy forogtok a szó körül!

KOLDUS *(átfogja térdeit, lustán ringatja magát)* Meg se tudnék lenni jó kis hazugságok nélkül! Csak jól legyenek kisütve, érdekesen!... Ezt a pocsek időt se bánnám... még azt se, hogy hetek óta nem zabáltam rendesen! *(a Pap felé, gúnyosan játszva)* A Magasztos Istenség áldja meg a hazugságot! *(a Favágóhoz)* Az asszony hogyan mondta el az esetet?

FAVÁGÓ *(hallgat)*

PAP Egészen másképp, mint Tazsamaru. És arcán egyáltalán nem találtam azt a vadságot, amiről a rabló beszélt. Olyan értelmes, rémülettől hajszott kis teremtés volt, hogy szívemből megsajnáltam.

(Zene.

Fényváltás.

Masagó előrejön. Leomlik a fénykúpban. Könnyeivel, küszködik az emlékek súlya alatt, majd nagy önfegyellemmel legyőzi magát, s nyíltan, de szemérmesen mondja:)

7.

Masagó vallomása

MASAGÓ Nehéz... olyan nehéz beszélni erről. Szerettem Takihikót. Amikor rám adta a köpenyét...

(saját köntösébe burkolózik, simítja magán)

úgy éreztem, a bőrébe bújok... olyan jó volt, olyan ismerős. Az ő illata! Boldog voltam benne... és büszke. Azt hittem, szerencsés vagyok, szerencsés az asszonyok között.

(keserűen nevet)

Amikor először megfogtam a kezét...

(a mellette álló, mozdulatlan férfi odanyújtja a kezét)

azt hittem, elalszom a tenyerén... szép keze volt és erős. Úristen, milyen boldog voltam!

(Arcához szorítja a férfi tenyerét, könnyes szemmel nevet.)

Hazudtam magamnak! Hazudtam, igen, mert jó volt hinni benne, mert hiányzott a nyugalom, és kellett egy erős kéz, valaki, akiben bízhatok, akihez tartozhatok ebben a sivár loholásban, ebben a zuhanó világban... ahol már alig van találkozás... és egyre csúnyábban és magányosabban vacogunk, akár a szélbe kitett lámpások... Kellott valaki, aki magához húz, és azt mondja: „Masagó, ne félj! Itt vagyok!” Hazudtam, hogy megbújhassak mellette. Megfizettem érte. Mindenért meg kell fizetni.

(Sajnálattal elengedi a férfi kezét.)

Szegénykém! Hiszen jobban félt, mint én! Olyasmivel kezdett foglalatostkodni, aminek már semmi értelme nem volt: új nyári lakot építtetett, nyolcgyékes nagy szobákkal, a sövény mögötti ligetben vízmedencét ásatott a sin betű formájában... *(keserűen nevet, alig tudja folytatni)* miközben a hegyekből már tömegesen érkeztek a menekülők, és az utcákon fedezékeket ástak a Császár katonái! Nevetséges, csip-csup ügyekbe temetkezett, csak hogy ne kelljen tudomást vennie a világról, amely akárcsak egy korhadó bárka, óráról órára süllyedt velünk!... Hiába mondtam neki: Takehikó, kedves, az élet dolgai már semmit sem érnek! Ház, vagyon és értékes tekercek olyanok, mint a szalmakutyák! Jön a tűz, megéget mindent, és nem marad más, csak te meg én! Te meg én, és a szerelmünk! Hogy élünk, és egymás szemébe nézhetünk még. Nincs együnk! Vagyunk magunkra, nagyon!!!”...

(Festett szempilláján könnyek jelennek meg, ezért eltakarja arcát egyik tenyerével, miközben elfordítja a fejét.)

...Elnézést kérek!...

(Visszanyeri önuralmát. Újra a nézőtér felé fordul, és szilárdan folytatja.)

...Mikor ilyesmiket mondtam, mindig rám förmedt. Nem egyszer meg is bántott. De én elfelejtettem. Tudtam, hogy gyenge és bizonytalan. Ilyenné teszi a férfiakat a háborús idő, nem tehetnek róla. Hányszor vigasztaltam, hányszor adtam neki erőt, ha kellett szóval, ha kellett éjszaka, amikor csak ketten voltunk a gyékényen!... Pedig nekem se volt. Belefáradtam!... Belefáradtam, nagyon!

(Sóhajt, majd fáradt józansággal föláll, s úgy folytatja.)

...A folyó túloldalán már utcai harcok dúltak... ott tűnt el a bátyám, Josikó, és az egész házanépe... Anyám azt írta: náluk béke van!... Mondtam neki: Takehikó, kedves, gyerünk anyámhoz! Gyerünk, gyerünk, hagyjunk itt mindent! Az életed a fontos! Itt elhurcolják a férfiakat, az asszonyokat se kímélik, meneküljünk innen!... Így jutottunk aztán székéren és gyalog Sekiyamába... és onnan... az erdőbe!

(Zene.)

A férfi most nyújtaná a kezét, de Masagó nem fogja meg. Ideges ujjakkal végigsimítja halántékát.)

Jóságos ég! Én vagyok a hibás!... De mit tehettem volna?... Mondják meg, mit?... Nem lehetett visszafordulni.

(Elindul. A Férj követi, anélkül hogy hozzáérne. Mennek az erdőben. Pontosan fordítva, mint ahogy Tazsamaru mesélte; elől megy Masagó, ágak csapódnak az arcába. Mennek. A Férj megtorpan.)

MASAGÓ Fáradt vagy?

FÉRJ Gyerünk, gyerünk, gyerünk!

MASAGÓ Szólj, ha fáradt vagy.

FÉRJ Ha eszembe jut, mit hagytunk otthon, ordítani tudnék!

Mire volt jó ez az eszeveszett sietség?

MASAGÓ *(a fátyol alatt)* Féltettek.

FÉRJ Egész életedben úgy éltél, mint egy részeg! Sohase gondoltál a jövőre!

MASAGÓ *(türelmesen)* Kiotóban nincs jövő.

FÉRJ Nincs, nincs, azt én is tudom! De legalább az értékeket összeszedhettük volna! Ahogy a többiek!... Legszívesebben visszafordulnék!

MASAGÓ Tudod, hogy nem lehet. Estére Yamasinában leszünk, ott nyugalom van.

FÉRJ Ezt akartad örökké, hát most sikerült: földönfutóvá tetted! Hogy körülötted forogjon az életem örökké!... Önző vagy!

MASAGÓ Nem én tettelek földönfutóvá.

FÉRJ *(hallgat)*

MASAGÓ *(a fátyol alól, némi szünet után, tartózkodóan)* Egyébként... önző vagyok. Aki szeret, mind önző.

FÉRJ *(Masagó fátyollal borított alakjára pillant. Tekintete megszelídül, akár egy gyereké. Majd puhán, törötten mondja:)* Ne haragudj... Sajnálom Kiotót. Most lett volna szép az a ház... Képtelen vagyok újrakezdeni mindent. Egyszerűen: képtelen!...

(Zene.

Továbbmennek.

A Férj homályba kerül. Masagó előrelép.)

MASAGÓ És akkor elénk toppant az a férfi. Tudtam, mit akar. Persze hogy tudtam. Nem lennék nő, ha nem éreztem volna az első pillanatban... Miért nem kiáltottam? Kinek? Az erdő üres volt. És a férjem? Szegény, hiszékeny férjem... Elcsalta a sűrűbe.

(Egy pillanatra lehunyja a szemét, villannak az emlékezet nehéz képei.)

Letérdeltem a patakparton... százszor, ezerszer is elmondtam: Amida Buddha, segíts! Amida Buddha, segíts!... Tudtam, hogy süket az ég, mégis könyörögtem... Így talált rám az az ocsmány féreg... Valamit hazudott... hagytam, hogy vezessen... és akkor odaértünk a cserjéshez. Ott ült szegénykém a fa tövében, keze lekötözve, szája betömve...

(A Férj most hátraesavart kézzel elfoglalja helyét a fatörzsnél.)

...mögöttem pedig fölényesen és undorítóan nevetett a rabló.

(Zene.

Tazsomaru a Férjre mutat. Mosolyog.)

TAZSOMARU Ott van.

MASAGÓ *(a Rablóhoz)* Mit akar?

TAZSOMARU *(Nem felel, csak lustán vigyorog.)*

MASAGÓ *(pánikban)* Nincs semmink. Menekültek vagyunk.

Nem maradt semmink. *(Hirtelen ötlettel kiveszi hajából a fésűjét, nyújtja a rabló felé.)* Itt ez a fésű... értékes... nézze meg: gyöngygel van kirakva!... *(A rabló nem nyúl érte, csak tüzes szemmel mosolyog. Masagó elejti a fésűt)* Mit akar?

TAZSOMARU Tudja jól... *(éhes szemmel)* Mi ezt már megbeszéltük az első pillanatban.

(Masagó szeme a férjére villan. Hangosan kimondja gondolatait.)

MASAGÓ Szegény szerelmem!... A szeme szinte kiáltja: segíts!... Mit tegyek? Nincs más megoldás.

(Zene.

Masagó hirtelen kirántja kimonója alól törét. Tazsomaru a fejét ingatja.)

TAZSOMARU Csak nem akar bántani?... Szúrjon meg, tessék! Tessék!

(Közelebb lép. Széthúzza mellén rongyait. És lehunyja a szemét. De minden porcikája feszült figyelem. Masagó remeg. Egyre jobban remeg.)

MASAGÓ *(halkan, befelé)* Jóságos ég! Hogy bírhattam volna ezzel a szörnyeteggel? Mit tehettem volna? Mondják meg, mit?

(Zene. Vad aktus. A Rabló az asszony combjai közé hatol. A kép egy fél-

mozdulatnál kimerevedik. Csak Masagó arcát látjuk, Tazsomaru izzadt vállán nyugszik, aki mohón öleli. Így kiált a nézőtér felé, megvetően:)
(keserűen elmosolyodik)

Hát persze. Egyetlen mód van rá, hogy megmentsem a férjem életét.

(nézők felé)

Szerettem Takehikót! És elhatároztam, hogy meghozom érte a legnagyobb áldozatot.

(Masagó ledobja a törst. Közeledik a Rablóhoz. Tazsomaru átöleli, szinte kétségbeesetten. Arcát görcsösen szorítja Masagó nyakához. Didereg a vágtyól. Masagó megragadja a haját.)

MASAGÓ Elengedi?... Szabadon engedi?!

TAZSOMARU (alázatosan) Igen...

(Zene.

Vad aktus. A Rabló az asszony combjai közé hatol. Kimerevedik a kép. Masagó arca Tazsomaru vállán nyugszik, aki mohón öleli, így mondja a nézőtér felé szélesen, megvetően:)

MASAGÓ Micsoda szájalmas, nyomorult koldusok vagytok! Mind! Csaltok, loholtok, öltök egy pillanatnyi enyhülésért... nekünk meg olyan semmi ez, olyan üresség!

(Mégragadja a rabló verejtékes fejét, s mint egy tárgyat, lesodorja magáról.)

Nem is emlékszem semmire. Csak arra, hogy megtörtént, elmúlt... és megmentettem a férjem életét!... Ez az undorító szolga kiáltott valamit, hogy ő a híres Tazsomaru... (nevet, nevet) ...igen, emlékszem, ezt kiáltotta... Aztán elkotródott a cserjésben...

(Tazsomaru ezalatt összekapkodja a kardot, tegezt és nyilakat, s zavartan eltűnik a homályban.)

Ketten maradtunk. És ekkor rám nézett!

(A Férj most először – fölemeli égő tekintetét.)

Ettől az emléktől ma is félek!... Szemeiben nem harag volt... nem is fájdalom... hanem kegyetlen megvetés.

(Lassan a férfire pillant. Megborzong. Csend. Ujjaival eltakarja szemeit.)

Ne nézz így!... Könyörgök, ne nézz így! Üss meg, vagy ölj meg... ez a tekintet megőrjít! Mit tehettem volna, mondd meg?!

(A férfi mozdulatlanul nézi, iszonyú tekintettel. Masagó földreomlik előtte.)

Takehikó édes, elment, elmúlt, élsz, élsz, szerelmem!

(A férfi hallgat.)

(Masagó durván felkiált.)

Miért nem beszélsz? Szólj már egy szót, könyörgök!

(A férfi hallgat.)

Nem láttad, hogy miattad... mit tettem, miattad?

(Zaklatott hangja elváltozik. Kiált.)

Miért túrted?... Lettél volna erősebb, bátrabb... mit bánom én... de nem voltál! Soha, soha nem voltál! Hát akkor miért én vagyok a hibás?! Óóóóóó!

(A nézők felé fordul, két tenyerét az arcára csapva, keserű nevetéssel.)

És akkor rájöttem, hogy vége. Ilyesmit mindig mondunk, ha baj van, ha kétségbeesünk. De ez más volt. Tudtam, hogy nincs tovább. Nem is lehet tovább... Nincs véletlen a földön... Megnyugodtam.

(Visszalép a férfihez. Fáradtan meghajlik előtte.)

Uram!... Miért mondtam, hogy „uram”?... Megijedtem a szemétől!

(Nevet. Majd komolyan folytatja.)

Uram, azok után, ami történt, nem élhetek már veled. A halált választom... De neked is meg kell halnod... Láttad a szégyenemet.

(nyugodtan, pontosan)

Haljunk meg együtt!

(Elvágja a férfi köteleit. Leteszi eléje a tört.)

Tedd meg! Először engem... Legyen erőd! *(könyörögve)* Most az egyszer legyen erőd!

(A férfi hallgat. Didereg. Masagó kiált.)

Ezt is én? Tedd meg, könyörgök!...

(A férfi arcán már vergődés, tehetetlenség.)

(A férfi két öklét hirtelen szemére szorítja, gyermekien szűkülő hangot ad, így ismeri be gyengeségét, szégyenét.)

FÉRJ *(kérlelve tekint a nőre)* Masagó... Masagó... Szerelmem.
(ráhajol)

MASAGÓ *(Tenyerével gyengéden megérinti férje arcát. Magához húzza, ringatja, mint egy gyereket.)* Itt vagyok. Most már mindig itt leszek. Most már örökké veled leszek. Nem kell félni többé. Nem kell szégyenkezni többé, semmiért... Én segíték... *(mosolyogva)* Hamarosan találkozunk majd Josikó bátyámmal... nem áruljuk el, hogyan jöttünk át. Ez most már a mi titkunk marad, örökké.

(Elengedi. A férfi élettelenül az oldalára zuhan. Masagó markában ott a gyilkos tör.)

(a nézőtér felé) Csend lett. Ilyen csendet nem észleltem azelőtt. Mindenre emlékszem: a fák koronáján vibráltak a levelek... a letiport bokrok mögött mozgott a sás, de némán... Elöttem meg a férjem... olyan lett a szeme a halálban, mint egy kis állaté: üres...

(Egy nyeles kis tükörben megnézi arcát. Egy pamaccsal elsimítja szemhéján a rizsport, eltünteti a könnyek nyomát gépies, kába mozdulatokkal.)

Rendbe hoztam az arcomat. Nem magamnak, hanem a világnak, melyet el akartam hagyni... Arra gondoltam, hogy hamarosan én is megismerem a fájdalmat, ami olyan mély szakadékot támasztott közöttünk... hogy én is beléphetek abba a birodalomba, ahová előreküldtem őt... Törkomra illesztettem a tör hegyét... és...

(Kezében már tör. Maga felé fordítja. Lehunyt szemmel erőt gyűjt az öngyilkossághoz. Keze többször megrándul. Végül:)

Magamat nem mertem!

(Elveszti tartását, nevet a könnyei között. Előreszalad. A tér elsötétül mögötte.)

Itt a nyoma! *(mutatja)* Háromszor is megpróbáltam... de az utolsó pillanatban... elfordítottam a pengét!

(Leereszkedik a fénykúpba. Zene.)

Aztán egy tó partjára kerültem. Ott is kerestem a halált. Nem sikerült. Semmi se sikerült, a halál se! *(gong)* De hát mit tehettem volna én, gyenge asszony? Még a végtelen kegyelmű Isten is magára hagyja az ilyen gyávákat!

(Széttárja kezeit.)

És most: a férjemet megöltem, meggyalázott egy idegen... Mit tegyek magammal? Mondják meg, mit tegyek!?

(Kérdően tekint a nézőkre.)

Zene elhallgat. Masagó elfoglalja helyét, hátul a gyékényen.)

8.

(Az előtérben kivilágosodnak a beszélgetők. Szélfúvás.)

FAVÁGÓ Szegény asszony.

KOLDUS Persze, a nők könnyen meghatják az embert...
könnyen átélik hazugságaikat.

FAVÁGÓ Most már végképp nem értem.

PAP A halott egészen mást beszélt.

KOLDUS Ááá, beszélt a halott? Hogyan beszélhet egy halott?

PAP Médium segítségével.

KOLDUS Aha! *(tisztelettudóan bólint, közben vigyorog)*

PAP Nem tudom elképzelni, hogy a halottak hazudnak.

KOLDUS Miért nem, atyám? Ha már elképzeled, hogy beszélnek, miért nem hazudhatnak is, nem igaz?

PAP *(nem érzi a gúnyt)* Nem hiszem, hogy az emberek ennyire átítatódttak volna bűnnel!

KOLDUS Bűn... bűn.

PAP Valahol kell hogy létezzen igazság.

KOLDUS Valahol? Hol ez a valahol? Hol? Háhá! *(indulatosan)*
Mindenki igaznak hiszi magát! Miért ne hinné, ha haszna van belőle? Köpjem le magam, mikor mások is leköpnek, Pap?

PAP *(hidegen)* Szörnyű.

KOLDUS Na és mit mondott az a „halott”?

(Zene.)

Fényváltás.

A férj sápadt arccal lassan előrelép. Megáll a fénykúpban.)

9. A Férj vallomása

FÉRJ Halott vagyok. Távolság a fénytől, élettől, a sötétség birodalmába zárva. Átkozott legyen, aki ide taszított!

(Féjével a háta mögé int.)

Az az ember, miután erőszakot követett el a feleségemen, mindenféleképpen vigasztalni kezdte. Én összekötözve, betömött szájjal szólni se tudtam. Csak a szememmel intettem: „Hazudik!”... Feleségem ült a bambuszlevelek avarján, és az ölébe bámult.

(Masagó a földre kuporodik. Kiveszi fésűjét, megrázza a fejét, haja leomlik. Mögött távolabb Tazsamaru, övébe akasztott ujjakkal egy fához támaszkodik. Szavait nemcsak Masagónak, hanem burkolt kegyetlenséggel a Férjnek is címezi. Néha lopva rápillant, lesi a hatást.)

TAZSOMARU Gyere velem!... A lovam lent vár az úton, fölülök mögém, elviszlek magammal. Az enyém voltál, úgyse lehetsz már boldog mellette. Nem is voltál soha!... Ilyen férfit nem lehet szeretni, gyenge ez ahhoz. Kapzsi is, gyáva is... mondd a szemembe, ha hazudok!

(Masagó lehajtott fejjel hallgat.)

Ne hidd, hogy senki-ember vagyok. Őseim a Harcosok Útját járták. Morinaka vezér legjobb szamurája voltam... úgy hívtak: Az Isteni Szél! Megtanultam tőrni minden elátkozott, pocsék sorsot, de megkívántalak! Azért történt minden!... Maradj velem!

(A Férj most lázas mosollyal a fához ugrik, karjaival átkulcsolja a háta mögött, mintha oda lenne kötözve, s kifeszülten kiált.)

FÉRJ Józan voltam, mint még soha! Az iszonyat elmúlt, fejem tiszta volt! Nem tudtam szólni, csak néztem, és úgy akartam nézni, hogy a szememből olvasson ki mindent:

(suttogva feszül az izzadt Masagó felé)

„Szerelmem, nincs baj! Az erőszak ellen nincs védelem, de elmúlt! Elfelejtí a tested! Az enyém is elfelejtí!... A szerelmünk-höz nem tud hozzányúlni ez az állat, pedig azt akarja! Nézd, milyen nyomorult, milyen szerencsétlen...”

(Elszabadul helyzetéből, karjait széttárva föláll és előrelelendül a nézőtér felé.)

Ezek azt hiszik mind, hogy a test meggyalázásával a lélek megtörik! Hogy legyőzhetőek vagyunk!

(Masagó felé:)

Hát ne engedd! Erős légy, szerelmesem!

(Szeme könnybe lábad. Már ott áll közöttük. Egy vonzásnak engedve, tenyerét az asszony feje fölött simítja, szinte érzi hajának melegét.)

TAZSOMARU Miért hallgatsz? Maradj velem!

FÉRJ *(suttogva)* „Itt vagyok melletted. Érzed? A szenvedés elmúlik, elfelejtjük, elfelejtjük...”

(Leengedi kezét, lassan visszabandukol a fához, elfoglalja gúzsba kötött helyzetét, szemét lehunyja.)

Ezt mondta a szemem. Azt hittem, érti.

(a nézőtér felé)

És akkor a feleségem fölemelte az arcát...

(Masagó föltekint)

Sohasem láttam ilyen szépnek!... És mit felelt ez a gyönyörű asszony, ahogy így megkötözve kínlódtam előtte?...

MASAGÓ *(A Rablóra tekint, hidegen, nyugodtan.)* Vigyél. Veled megyek.

FÉRJ Jaj! Nem tudom elfelejteni!

MASAGÓ Vigyél magaddal!

FÉRJ Szellem vagyok már, de most is fellángol a gyűlöletem, mert örökké hallom:

MASAGÓ Vigyél, vigyél el innen!

(A Rabló fölkapja az asszonyt, boldogan, mint egy gyerek, ölébe kapja, s forog vele.)

TAZSOMARU Hááááááááá!

(A Férj megfélekedve a kötésről, befogja fülcit, arca szenved, látszik, hogy belül is hallja. Majd a nézők felé fordul.)

FÉRJ Ha csak ennyi lett volna, nem vergődnék ilyen kegyetlenül. De mondott még mást is, ez a gonosz száj.

(Tazsomaru már húzná a sűrűbe Masagót, mikor az asszony megfordul s visszamutat.)

MASAGÓ Öld meg ezt az embert!

FÉRJ *(szomorúan)* Ezt mondta.

MASAGÓ Amíg ez él, nem mehetek veled. Gyűlölöm ezt a vádaskodó, hiú, rideg tekintetét! Nem akarom, hogy emlékezzen rám. Szúrd le!

(Csend.)

FÉRJ Vannak már perceim, egészen jók, de ezek a szavak mindig visszalöknek az örvénybe... Nem tudok föltápáskodni...

(Szomorúan nevet, s fejével a Rabló felé int.)

Még ez a gazember is elsápadt.

(Tazsomaru nézi az asszonyt. Döbbenet. Csalódás, undor az arcán. Majd közelebb lép, megfogja a nőt, s ellöki magától, messze a földre.)

TAZSOMARU Fuj!

(Megvetően leköpi.)

Ócska ribanc!

(Tazsomaru a Férjhez lép. Arca zárt. A távolban riadtan ziháló nő felé pillant, majd a férfire, s közvetlenül, szinte barátian kérdi.)

TAZSOMARU Mit csináljak vele?

FÉRJ *(a nézőtér felé)* A bandita ezért az egyetlen mondatáért bocsánatot érdemel!

TAZSOMARU Akarod, hogy megöljem?

(Az asszony fölsikolt. Ruháit összemarkolva elmenekül a sűrűbe. Hallatszík sírása.)

Mind ilyenek. Még a lehetük is hitvány.

(Egyetlen mozdulattal elvágja a kötelékeket. A Férj karja előreesik.)

A többi a te dolgod.

(Övébe löki súlyos kardját, és lassú, szétterpesztett lábakkal elhagyja a cserjést.)

FÉRJ Egyedül maradtam.

(Zene indul.)

(Megmozgatja a csuklóját, körülnéz.)

Egyszerre csak sírást hallok. Valaki sír?! Leestek rólam a kötelékek. Hallgatóztam...

(Szeme megtelik könnyel.)

Ki sír itt?

(hallgatózik)

Én sírtam.

(feláll a fénykúphan)

Milyen üres az erdő!...

(a földre pillant)

Észrevettem a tört, amit feleségem elejtett.

(Lehajol. Fölemeli a tört. Ujjaival végigsimítja pengéjét.)

Hosszú, hegyes acél. Ha a mellembe szúrom, csontomig ér... Félttem a következő pillanattól. De amikor láttam magam körül a semmit... nem a szégyent, nem a kegyetlen erőszakot... nem is azt, hogy elárult... hanem csak azt, hogy nincs... hirtelen megszületett bennem a bátorság! Olyan erő, amit földi ésszel még elképzelni sem bírok! Egy óriás emelkedett föl bennem, lelkem valódi része... parancsa végigrohant bennem, a kezemhez ért, és... és...

(A teste előtt tartott tört görcsös marokkal, mélyen a mellébe vágja. Így áll: görbült háttal, a nyelet szorítva. Arca vonaglik.)

Még láttam a fákat! Még éreztem, hogy görcsbe szorult öklöm benyirkosodik!... Valami távoli mélységből utálatos fájdalom közeledett nagy robogással, mintha szétnyílna a föld, és látavá olvadt sziklák ömlenének belőle... zúgtak a harangok, ezer harang egyszerre... aztán csend lett.

(Lassan előrelép. Marka a mellén.)

Micsoda csend! A madarak szárnyszuhogását sem hallani. A fény elfakult, láthatatlanná váltak a fák. Valaki mellém sur-

rant. És egyszerre egy láthatatlan, jóságos kéz óvatosan... vigyázva... kihúzta mellemből a törst.

(Saját markával teszi meg a mozdulatot. Csukott szemmel áll. Majd mindkét karját leejtve, a nézőtér sötétjébe tekint.)

Vérhullám öntötte el a számat... és én a tér homályába zuhantam... örökre.

(Elzeng a zene, s miközben kivilágosodnak a beszélgetők, a Férj a gyékényre ül.)

10.

FAVÁGÓ Nem igaz!... Nem igaz!... A férfit nem törrel, hanem karddal ölték meg!

KOLDUS Úgy! Szóval te többet is láttál?!... Egyre érdekesebb a dolog.

FAVÁGÓ *(hallgat)*

KOLDUS Te többet tudsz a dologról, igaz, Favágó? Sokkal többet. Miért hallgattál a tárgyaláson?

FAVÁGÓ Én... én... nem akartam belekeveredni az ügybe. *(leül)*

KOLDUS *(szűk, ravasz mosollyal)* Akkor mondd el most, nekünk. Már érdekel az eset.

PAP *(nyugtalanul föláll)* Nem, nem! Hagyjuk. Nem akarom halani tovább! Elegendem van már ezekből a szörnyűségekből... *(Leül a fánál.)*

KOLDUS *(megvetően)* Akkor fogd be a füled, és csukd be a szemed, és temetkezz nyakig a szent könyveidbe: ez a mocsok élet akkor is bemászik, a bőrdön át!...

(Feláll.)

Ide hallgass, Pap! Mit tudtok ti? Jóságról, szeretetről, nyolc nemes erényről prézsmítáltok... Tudod, hol állsz te most? Idehurcolták a nőinket a hajuknál fogva, megbecstelenítették őket, s amikor jajgattak, még rájuk is gyújtották a pagodát... Idegen nép katonái, akiknek a nyelvét sem értettem! Ezen a

helyen valamikor boldog emberek imádkoztak. Most rablók laknak itt, rókák, meg halottak, mint te vagy én. Mert azok vagyunk, pap!

(Zaklatottan az oszlophoz siet. Nekitámaszkodik.)

Fél évvel ezelőtt itt üldögéltem. Ezen a szent helyen. Figyelsz, Pap? Idekergetett az eső... Eső? *(elneveti magát)* Fenét eső, én is hazudok!... Nem volt hová mennem, mert uram elzavart az éhínség miatt. Tizenhat évi szolgálat után kivert, mint egy kutyát... korbáccsal kergetett a falu széléig... Itt ültem, és azon gondolkodtam: miből fogok jóllakni. Tudtam, hogy nem válogathatok. Ha jó vagyok és szelíd, fölfordulok, és testemet bevágják a többi közé! „Ha nem válogatnék az eszközökben?!... Érted? Csak nem volt bátorságom... Fölmentem azon a lépcsőn...

(Szélfúvás. A Koldus a kapun túl, a pagoda felé mutat.)

...valami fény volt ott feljebb. És halottak, mindenféle. Pucér nők, gyerekányok. Egy öregasszony bóklászott közöttük, fenyőgally lángolt a kezében... és tépdeste a halottak hajszálait. „Hová rohansz?” – kérdeztem. Elkaptam a csuklóját, s magamhoz rántottam. „Mit csinálsz te itt? Beszélj!”

(keserű mosollyal)

Háhá, Pap! Ha akkor megkérdezel: raboljak-e, vagy éhen haljak, gondolkozás nélkül a halált választom. Így élni, mint ez a banya?... Megutáltam. Sajnáltam is, tudod, hogy van ez. „Ne félj – mondtam –, nem vagyok rendőr! Nem kaplak el! Csak mondd meg, mit csinálsz itt a toronyban?”

(A papra tekint.)

Tudod, mit válaszolt? „Kihúszom ennek a haját... parókat csinállok belőle...”

(Nevet. Nekitámaszkodik az oszlopnak. Játékos gúnnyal idézi a banyát.)

„Lehet, hogy bűn, amit csinálok, de nem érdemelnek jobbat! Ez a lányka itt kígyóhúst árult a katonáknak, azt hazudta, hogy halat árul!... És jól tette, hogy hazudott, mert éhen halt volna! És én is jól teszem, ha ellopom a haját, mert éhes vagyok!”

(A Koldus eltaszítja magát az oszloptól, leereszkedik a Pap mellé.)

Tudod, mit tettem erre? Letéptem a kimonóját. Megléptem vele. És azt kiáltottam neki: „Akkor nékem is szabad rabolni, nyanya, én is éhezem!... Háhá!... Így megy itt a tánc! Igazam volt, Pap?... Felelj!

FAVÁGÓ *(tűnődve)* Így van ez... így.

KOLDUS *(paphoz, gúnyosan)* Felelj, gyerünk, mit sűg a szent kánon?!... Mit kell tenni? Hol az igazság? Hol a bűnös? Hol az Isten? Felelj!

PAP *(lezárt szemmel, remegve)* Megmondta a könyörületes Buddha: a világ véleményekből álló bozót. Görcsös vonaglás, bilincs, teli sóvárgással és nyomorúsággal, de semmi értelme nincs... Jobb nem születni.

KOLDUS Amen.

(A Favágóhoz fordul.)

Gyerünk Tappei, beszélj! Téged legalább érteni. Mit láttál?

FAVÁGÓ Megtaláltam az asszony kalapját.

KOLDUS Ezt mondtad már.

(A Favágó szeme a Koldusra rebben, majd a Papra)

FAVÁGÓ *(nehezen)* Pár lépéssel tovább... sírást hallottam. Elbújtam a bokrok mögé... Egyszerre csak látom a megkötözött férfit... az asszonyt... és a banditát, Tazsomarut...

KOLDUS Várj, várj! Az előbb azt mondtad, hogy csak a holttestet láttad.

(A Favágó furán elmosolyodik. Csend.)

FAVÁGÓ Nem akartam erről beszélni.

KOLDUS Miért?

FAVÁGÓ (hallgat)

KOLDUS A Paptól tartottál?... Tőlem is?

FAVÁGÓ (a földet nézi) Magunkfajta jobb, ha hallgat... Törvény, az törvény...

KOLDUS Áhá. (bólint) Folytasd csak, nyugodtan. Mit csinált Tazsamaru?

FAVÁGÓ Térdelt a földön... és könyörgött bocsánatért.

(Zene.)

II.

A Favágó vallomása

(És minden másképp történik. A Férj – képzelt köteleivel a fához kulcsolja magát. Távolságra, arccal a földre borulva Masagó. Hangosan zokog. Mögöttük, kissé távolabb Tazsamaru. Diadalmas röhögéssel meghúzza derekán a kötelet.)

FAVÁGÓ Hohó! Nem, nem! Nem így volt!

(Beszalad a játéktérre.)

Az asszony nem sírt!

(Masagó fölemeli könnyes arcát.)

MASAGÓ Hogyan?... Mit beszél?

FAVÁGÓ Igen, igen. Egyáltalán nem sírt! A köpenye ujját vizsgálta nagy szomorúan.

MASAGÓ A köpenyemet?

FAVÁGÓ Azt, azt. Széthasadt a szép köpenye.

MASAGÓ A köpenyemet? Ilyenkor... a köpenyemet?! (a nézőtér felé) El tudják képzelni: egy asszony, akivel ilyen gyalázat történt, meg tudná állni zokogás nélkül?... Úgy éreztem, hogy

összetörtem belül. Persze, nem mutattam, eltakartam az arcomat! Így. *(köpenyével elfedi könnyes szemeit)* Engem arra neveltek, hogy nem szabad másokat megszorítani saját fájdalomaink látványával. Ez közönséges dolog. De sírtam. igenis, sírtam!

Ki sírt volna, ha nem én?

FAVÁGÓ *(a Rablóra mutat)* Tazsamaru.

TAZSOMARU *(arcáról leolvad a diadalmas vigyor)* Micsoda? Én?!

FAVÁGÓ *(a nézőtér felé)* Igen, ő!

TAZSOMARU Háhá! És miért?

FAVÁGÓ Nem tudom. Azon én is csodálkoztam.

TAZSOMARU Sírtam?! Én sírtam, te hitvány barom? Négy háborút végigcsináltam, fagyott lábakkal, szélben, hóban és olyan forróságban, hogy rásült a testemre a páncél! Annyi halált láttam, hogy belevakulnál, te kutya! *(odaveti éléje kardját)* Csapd le a fél karom, tessék! És Tazsamaru nevetni fog!...

FAVÁGÓ Bögött. Lehajtotta a fejét, mint egy megvert kölyök!... *(Tazsamaruhoz)* Le a fejet! Kezeket a földre! Négykézláb!

(Tazsamaru vonakodva megteszi. Gúnyosan röhög közben.)

Nyüsztítve!...

(Tazsamaru négykézláb nevet, nevet a kényszerű, ostoba helyzetén. Vállát vonogatja. Hangos röhögése azonban lassan változik. Furcsa rekedt, bugyborékoló hangot ad, hangja elfullad.

Aztán lassan föltekint: égő szeméből peregnek a könnyek. Kezeféjével mázolja szét arcán. Zihálva, nehezen mondja Masagónak:)

TAZSOMARU Bocsáss meg... Úgy élek, mint egy állat... Négy hónapja nem láttam asszonyt... azt se tudtam, mit csinállok... Tőlem félni kell, tudom!... Én is félek magamtól... gyűlölöm magamat... szörnyeteg vagyok... Bocsáss meg!

FAVÁGÓ *(elégedettten)* Ez az.

TAZSOMARU Ide hallgass! *(Masagó elfordítja a fejét, a rabló könnyesen kiált:)* Hallgass meg! Megutáltam a háborút... a kardomat is megutáltam... ez lett belőlem: menekülő patkány, aki a többi menekült vérért issza! Napról napra rohad a szívem... látod, őszinte vagyok!... Maradj velem! Van minde-

nem... Akarod? *(Masagó hallgat)* Ki akarok keveredni innen, és egyedül nem tudok. *(Masagó hallgat)* Szólj!
MASAGÓ *(komoran a nézők felé)* Csak hallgattam.
FAVÁGÓ Nem igaz! Azt mondta: „Tőlem vársz feleletet?”
MASAGÓ *(hangsúlytalanul)* Tőlem vársz feleletet? Mit felelhet egy gyenge asszony?
FAVÁGÓ *(Masagóhoz)* És ránézett!
MASAGÓ *(A Rablóra pillant, szinte átadva neki a döntést.)*
TAZSOMARU Értem. Legyen ez a mi dolgunk!

(Fölveszi kardját, széles léptekkel a Férjhez megy, elvágja kötelékeit.)

FÉRJ *(mosolygó gyűlölettel)* Csak néztem, néztem...
FAVÁGÓ Nem igaz!
FÉRJ Csak néztem, ezt a hitvány szolgát!...

(Tazsomaru háborog, a Férj nevet, a Favágó közbeszól.)

FAVÁGÓ Nem igaz! *(a Férjhez)* Szépen fölállt! Ránézett a kardjára! Tazsomaru súlyos kardjára!

(Újra eljátsszák az előbbi pillanatot. A Férj most hirtelen felegyenesedik, mindkét tenyerét Tazsomaru kardja elé tartja.)

FÉRJ Várj!... Várj!... Én nem kockáztatok az életemet egy ilyen nő miatt! Akit a férje előtt ilyen szégyen ért... nem kell többé! Vidd, ahová akarod!
FAVÁGÓ Ez az!
FÉRJ Vidd csak, hamis pénzt adok! Éppen hozzád való. Zúrzarvar, kéj, durvaság: ez kell az ilyennek! Hát legyen! A lovamtól nehezebben válnék meg, mint tőle...
MASAGÓ Takehikó!
FÉRJ Undorodom tőled.

(Favágó sikeres huncutsággal nevet.)

FAVÁGÓ Ez az!

(Masagó a földön térdel, arcát a föld felé rejt, remeg.)

MASAGÓ Takehikó!... Az isten szerelmére... ne engedd! Ments meg!... *(Elkapja férje lecsüngő kezét, az arcához szorítja.)* Szeretlek... jobban, mint az életemet... ha ebben a pokolban még egyáltalán szeretni lehet... könyörgök, mentsd meg a becsületemet!

(A Férj megsimítaná haját, de a Favágó közbesuttog.)

FAVÁGÓ Tazsomaru kardját nézze!

(A Férj keze egy félmozdulatnál megriad, ellöki magától az asszonyt.)

FÉRJ Olcsók a könnyeid, nem hatsz meg velem! Csak baj és ocsmányság jár a nyomodban!... Végeztem veled!

FAVÁGÓ *(a nézőtér felé)* Félt.

(Tazsomaru megszánja a nőt. Övébe löki súlyos kardját.)

TAZSOMARU Jól van, ne bánts. Nem tehet róla. Mi vagyunk a hibásak, elvégre férfiak vagyunk. A nők gyengék, ne felejt. el.

(Indulna. Masagó fölkap.)

FAVÁGÓ *(a nézőtér felé)* És akkor Masagó nevetni kezdett. Soha nem hallottam még ilyen hangot. Nem is nevetés volt ez...

(Masagó hisztérikusan kacag.)

MASAGÓ Én vagyok a gyenge? Ó, ti hitvány, hazug, hiú kis senkik! Ti kotródó kutyák! Csak bemocskolni mindent, tönkretenni, fölgyújtani, legázolni tudjátok a világot... azt tudjátok, remekül!... De már a felelősségtől iszkoltok, ugye?!... *(Takehikóhoz)* A férjem vagy. Miért nem ölöd meg őt?

FAVÁGÓ *(sajnálkozva)* Ezt mondta.

MASAGÓ A szemed előtt gyalázott meg ez az ember. Miért nem állsz bosszút? Mi kell még ahhoz, hogy egyszer az életben kiállj az önérzetedért?

FAVÁGÓ *(Övébe akasztott ujjakkal áll, mosolyog.)*

MASAGÓ *(könnyes gyűlölettel megáll Tazsomaru előtt)* És te?!...
Amikor meghallottam a nevedet, elakadt a sírásom. Vártam,
hogy segíts! Vártam, hogy egy erős férfi megoldja végre ezt a
lehetetlen helyzetet... Bánom is én, történjen utána akár-
mi!... De te... te még gyávább vagy, mint a férjem! Még önma-
gadtól is rettegsz. Te lennél a nagy harcos, az Isteni Szél... te
züllött kis tolvaj! Hol az a híres kardod? Könnyekkel akarsz
engem megszerezni? Hol a fegyvered?

*(Tazsomaru most sápadtan, szinte Masagó szavainak hatására önkénte-
lenül előhúzza kardját.)*

FAVÁGÓ Nem tehetett mást.

*(A Férj hátrál. Ő is lassan előhúzza kardját. Reszkető combokkal, előre-
nyúló karddal állnak egymással szemben.)*

Zene megszűnik. Csak lépteik lassú csikorgása hallatszik.

Mindketten behajszolva a helyzetbe, egyikük sem menekülhet.

Masagó bántó nevetése riadtan elhalkul.

Látja, mit idézett elő.

Hegyes kardok merednek távolról egymásra.)

FAVÁGÓ Sok csatát láttam már, de ilyen szánalmasat, ilyen
nevetségeset soha.

Második összecsapás

(Férj és Rabló lassan, nagy íven kerülnek egymást.)

Félnek.

Nem lépnek előre, hátrálnak.

Fától fáig.

Egyik lábukat óvatosan csúsztatják a másik után.

A Férj hátrapillant Masagó felé...

A Rabló alattomosan vág.

A Férj megretten.

Két marokra fogva, maga elé tartja kardját.

Tazsomaru megpróbál úrrá lenni riadalmán, mosolyt erőltet arcára.

A Férj vág, vág, vág.

Tazsomaru riadtan bokázik hátra, hanyatt esik a gyökerekben.

Tazsomaru fekvé maga elé tartja kardját. Könyökével riadtan araszol hátra.

A Férjet kétségbeesett lendülete túlviszi rajta.

A Rabló gáncsol, rúg.

Mindketten gyorsan tapogatnak a kardjuk után.

Zihálnak.)

FAVÁGÓ Nem volt ott szabály, tisztesség, becsület! Megúszni, mindenáron: ez volt a törvény!

(Újra szembeszállnak.

Tazsomaru támad. A Férj hátrál.

Masagó valósággal kacag. A fák közé menekül, onnan néz elő, rémült önváddal.

Tazsomaru megáll. Arca széles mosolyra húzódik. Nagy fölénnyel leengedi a kardját, majd ugrik, ijeszt.

Tazsomaru összeszedve minden lelkierjét lassan előretolja kardját. Csak arcizmai mosolyognak. Szeme összekapcsolódik a másik riadt tekintetével. Mindkettő nagyon fél. Nézik egymás szemét.

Tazsomaru zihálása fokozatosan átmegy egy kifáradt idegzet kapkodó zokogásává. De tartja kardját...

A Férj is sír félelmében.

Tenne egy gesztust: hagyjuk abba!

Tazsomaru élne a lehetőséggel: leengedi kardját. De fűrkészve lesi a másikat.)

FAVÁGÓ Abba akarták hagyni a szerencsétlenek. Láttam rajtuk. Nem is tudták, miért verekszenek...

(Szemük békét kötött... De kardjuk bizonytalan készenlétben mozog. Tazsomaru fejével int az erdő felé, a Férj arra pillant... Egy megkönnyebbült mosoly...)

FAVÁGÓ Békét kötni, az lenne jó. Itt hagyni ezt az örült terepet. De gyávák voltak a békéhez is. És nem bíztak egymásban.

(Tazsomaru leengedné a karját, de a Férj félelmében vág, vág, vág.)

A becsapott Tazsamaru arca elvadul. Összeakaszkodnak.

Alattomos rúgásokkal próbálkozik.

Birkóznak. Egymás lábát próbálják elkaszálni, de a fáradtságtól nincs már erejük.

Tazsamaru a Férj nyakát szorítja. Takehikó gáncsolja.

Így állnak, összeölelkezve.)

FAVÁGÓ Milyen szép, nézzétek! Mintha szeretnék egymást.

(Tazsamaru ellöki a férfit.

A Férj elveszti kardját. Üres kézzel menekül fától fáig.

Elesik.

Tazsamaru követi.

A Férj föltérdel...)

FÉRJ Nem akarok, nem akarok meghalni!

(Tazsamaru két marokra fogja kardját, beledobja a mellébe.)

MASAGÓ Isten!

(A Férj a melléhez kap, lehunyja szemeit. Megcsavarodik, és széles, színpadi mozdulattal elterül. Tazsamaru négykézláb liheg.

Masagó sír.)

FAVÁGÓ *(Bemegy a küzdőtérre, ott áll közöttük, komoran. A didergő Masagóra mutat.)*

Az asszony nem akarta...

(a haldokló Férjre mutat)

A férfi nem akarta...

(a lihegő Rablóra mutat)

A Rabló nem akarta...

(sóhajt)

És mégis meghal egy ember.

(A Férj lecsúszik a fán.

A tér elhomályosul. A Favágó összehúzza magán fázósan szakadt rongyait, leül a Koldus mellé.)

12.

(Egyre erősebben süvít a szél. Csapkodja a fölraggatott rongyokat. Némán ülnek, egymást melengetik, hallgatnak. A tér homályos. eltűnnek a gyékényen ülők. Villámlik.)

FAVÁGÓ Ezt láttam én, most már ti is tudjátok.

KOLDUS Kész?

FAVÁGÓ Nincs tovább.

KOLDUS Kár, kár.

(Ingét tapogatja. Borzong. Gúnyosan mosolyog.)

Szóval ez lenne az igazság?

FAVÁGÓ Így történt. Higgyétek el.

KOLDUS Miért higgyem el?

FAVÁGÓ Miért? *(nyugtalanul)* Mert láttam, láttam a saját szememmel, azért! Miért hazudnék? Mi okom volna?...

(A Koldus gúnyos mosollyal áll. Karjaival paskolja önmagát.)

Nem hisztek nekem?... Hinzó?

(Koldus mosolyog)

Pap?!

(Csend. Szél. A pap távol áll, egy oszlopnál. Szeme komor.)

Láttam. Mit mondjak még? Láttam, esküszöm!

*(Motyog, legyint, nem szólnak.
Valahol sírás hallatszik. Szélbe vegyült hang.
A Koldus hirtelen felfigyel. Elindul az oszlopok között.
A Pap is.
A szél csalóka. Keresnek a homályban.
A Koldus az oszlopok mögött a földre pillant.)*

KOLDUS Itt van.
FAVÁGÓ Mi van ott?
KOLDUS Egy kölyök.
FAVÁGÓ Micsoda?
KOLDUS Kiskölyök. Nem érdekes.

(A Favágó is az oszlophoz siet. A földön, a homályban panaszosan nyüszít egy színes rongycsomó. A Favágó leguggol mellette. Majd átnéz az esőfüggönyön. Messzire tekint.)

FAVÁGÓ Egy asszony! Ott szalad, ni!... Kitétte a gyerekét a nyomorult... Álljon meg! Hé! *(utánaszalad)*

(A Pap a szín szélére siet, összehúzza rongyait.)

PAP Álljon meg!... Álljon meg, hé, maga, maga, a Könyörületes Buddha nevében!

(összeszorítja fogait, önmagának)

Verjen meg az Isten, te átkozott!

*(Fejére borítja csuklyáját, kirohan a Favágó után, eltűnik az esőben.)
(A Koldus egyedül marad a színen. Sietve a gyerek fölé térdel, és gyors mozdulatokkal letekerí a puha, vörös bársonyt a csecsemő testéről.
Jön vissza a Favágó. Liheg. Döbbenten mered a Koldusra.)*

FAVÁGÓ Mit csinálsz, te állat?

(Nekiugrik. Dulakodnak. A Favágó erősebb. Földre szorítja.)

Ezt is elvennéd tőle?... Te utolsó gazember!

(Pap visszajön.)

PAP Mi ez? Mit csináltok itt?

(A Favágó kitépi a megvert ember kezéből a bársonyt. Lihegve mutatja.)

FAVÁGÓ El akarta venni tőle! Jövök vissza, s látom, hogy veszi le a gyerekről!... Idáig süllyedt ez a hitvány lakáj!

KOLDUS *(szűk mosollyal)* Nem mindegy ennek?... Vagy talán neked kell?... Ó, bocsánat! Nem akartalak megelőzni. Vidd! A tiéd.

FAVÁGÓ Gonosz állat.

(A Koldus a vért tapogatja a szája szegletén.)

KOLDUS Én vagyok a gonosz?... Rendben van... És a szülei? Jót élveztek a sötétben, a porontyukat meg kitették ide, a szemétre... Jól van, barátocskám, jól van.

FAVÁGÓ Ide nézz! Talizmánt varrtak a ruhájára! Festett szójababszemeket, hogy elűzzék a keselyűket meg a rossz lelkeket!... Biztosan ugyanúgy nyomorognak, mint te vagy én.

PAP Hagyjátok abba már!

FAVÁGÓ Nyavalyások vagytok, egytől egyig nyavalyások! Mindenkinek csak a saját, hitvány bőre a fontos! Tazsomarunak, a nőnek... Neked is!

KOLDUS *(hideg, halk nevetésben oldott gyűlölettel)* Neked talán nem? Jól van, Tappei. Csak az a kár, hogy félrevezetted a hatóságot, barátocskám! Minket is félrevezettél!... Hová lett az asszony töre, he? Tazsomaru azt mondta, értékes ezüstmarkolatú tör volt!... Valaki elvitte... Valaki végignézte ezt a borzalmas históriát, aztán sitty!... szépen odaosont, és elcsente a tört. Háhá, kis barátom, nagy baj ez!... Talán még ki sem húlt az az ember! Talán még segíteni lehetett volna rajta! Talán még érezte is, amint valaki kihúzta a melléből a tört?!

(Arca mosolytalan lesz, szeme kemény.)

Értékes tör volt, mi? Mennyit kaptál érte?

(Közelebb lép a riadt Favágóhoz.)

Tessék, mondd ki a Pap előtt! Holnap majd tanúskodni fog a vérszékelyságon! De velem együtt!... Hallgatsz? Becsületes vagy? Becsületes, igen? Most prédikálj az igazságról, tessék!

(A Favágó gyors, riadt szemmel a Papra pillant. Majd elvakult döntéssel előrántja rongyai alól a tört. Masagó törtét. A Koldus felé fordítja. Szeme elszánt. A Koldus elkomolyodik. Megrémül. Hátrál. Egy oszlophoz tapad.)

KOLDUS *(szinte gyermeki hangon)* Pap... segíts!

PAP *(furcsán lobogva)* nem! Öljétek csak egymást! Ez való nektek!

KOLDUS Ne hagyj!... Könyörgök, pap! Az isten szent nevére!

PAP Jól van ez így! Pusztuljatok csak szegénységben, romlásban, félelemben! Süllyedjetek vérbe! Jól van így, istentelenek, ez az ítélet napja!... Faljátok föl egymást!

(Köpenyét fejére borítja, s elmenekül az esőn át.

Ketten maradnak.

A Favágó lassan ébred részeg gyűlöletéből.

Leengedi a tört. Lehunyja a szemét. Kifáradt a szégyentől és a gyűlöletől. Kezefejevel megtörli izzadt homlokát. A Koldus látja, hogy nincs baj: teste kilazul. Hálásan nevet.)

FAVÁGÓ Pajtás... Nem akartam... hidd el.

KOLDUS Semmi baj.

FAVÁGÓ Nem értem.

KOLDUS Van ez így.

(A Koldus hálásan pillant a Favágó felé. Mosolyog. Csak a keze reszket még.)

FAVÁGÓ Elment?

KOLDUS El. A tanult barátunk. A kölyköt persze itthagyt a sorsára.

(A gyerek sír. Akár egy távoli, magános fuvola.)

FAVÁGÓ *(letérdel mellette, kibontja)* Fiúgyerek.

(Aláteszi a bársonyt.)

...Én nem tudom, hogy történt ezzel a törrel. Fölvettem.

KOLDUS Nem érdekes.

(A Favágó fölemeli kissé a gyermeket, súlyát mérlegeli. Előrepillant a viharos messzeségbe. Majd újra a gyerek arcára.

Töpreng.

Zene.)

FAVÁGÓ Egészen formás kis emberke... Már néz... Engem néz... És hogy lüktet a halántéka!

(A Koldus látja a Favágó dilemmáját. Józan együttérzéssel mondja.)

KOLDUS Tedd le, Tappei, nincs elég bajunk? Vár odahaza az asszony, meg a saját kölykeink. Ne légy te jó bolond! Hagyd itt a többi közt, jó helyen van ez itt. Elalszik majd szépen a hidegben, azt se tudja, hogy a világon volt. A szerencsés! Nem kell majd végigcsinálnia ezt az értelmetlen, komisz életet!... Hallod?

FAVÁGÓ *(öklével a homlokát döngeti)* A fene enné meg! Kellett nekem itt beszélgetni!... Rég otthon lehetnék!

KOLDUS *(erővel)* Terajtaid ki segít majd? Ki segített valaha, akár egy csésze rizzsel is?!... Holnap még rosszabb lesz!... Hallod, te süket! Hagyd azt a kölyköt, jó helyen van itt!

(A Favágó a csecsemő kitakart ágyékát nézi:)

FAVÁGÓ Te!... Ekkora nagy van neki!

*(Ujját mutatja naiv, részeg mosollyal.
Zene.)*

Azt mondják, az ilyen sokra viheti! Ki tudja? Még talán uraság is lehet! Bölcs kormányzó! Vagy éppen egy új Buddha, aki megvált bennünket a zűrzavartól!... *(hamiskásan kacsint)* Ki tudja?... És akkor talán újra jóízű lesz a föld, és lakható!... Milyen fényes szemecskék! Ki tudja, miért éppen én találkoztam vele?

(Töprengve néz. Majd rongyai alá kapja a gyereket. Ingét a fejére borítja, elindul a csecsemővel a viharba.)

FAVÁGÓ Isten veled, Hinzó!

*(Megy, megy a szembefúvó széllel.
A Koldus az oszlopok mögül komoran néz utána.
Majd a nézőkhöz fordul:)*

KOLDUS Tönkretette magát.

Vége

(1966)